

Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. 2011. №16 (1). С. 97–104.

3. Медведєва О. В. Переживання втрати як чинник дезадаптації студентської молоді. *Психологічні перспективи*. 2021. Вип. 37. С. 85–91.
4. Мирончак К.В. Етапи переживання втрати як орієнтир для соціально-психологічного супроводу особистості. *Scientific Studios on Social and Political Psychology*. 2021. Вип. 48 (51). С. 68–75.
5. Оніщенко Н. В. Горе як реакція постраждалого на втрату. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. Харків: НУЦЗУ, 2012. С. 33–39.
6. Семигіна Т. В., Гусак Н. Є., Трухан С. О. Соціальна підтримка внутрішньо переміщених осіб. *Український соціум*. 2015. № 2. С. 65-72.
7. Томчук М. І. Соціально-психологічна підтримка дітей, які переживають батьківську втрату. Вінниця: КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти», 2016. 58 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЇ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ МЕТОДОМ ІЗОТЕРАПІЇ

Гадлевська О.М.

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка*

gadlevskaao@gmail.com

Актуальність. Проблема агресивної поведінки у дітей молодшого шкільного віку - завжди цікавила багатьох психологів, вчених, батьків, і тому є досить актуальною в наш час. Агресивна поведінка дитини - це не просто тривожне явище, а вельми серйозна соціальна, педагогічна і психологічна проблема. Агресія визначається як поведінка, яка направлена на нанесення психологічної або фізичної шкоди. Відповідно, агресивна поведінка - це мотивована поведінка,

яка суперечить нормам співіснування людей і завдає моральної чи фізичної шкоди об'єктам нападу, що викликає у них психологічний дискомфорт. Під агресивністю розуміється властивість особистості, яка полягає в наданні переваги і готовності застосування насильницьких засобів для реалізації своїх цілей.

Мета статті - теоретично обґрунтувати ефективність ізотерапії як методу корекції агресивної поведінки у дітей молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Психокорекційні можливості ізотерапії полягають у вивченні і дослідженні особливостей подій, ситуацій, спектру емоцій та почуттів, розвитку міжособистісних стосунків, збільшенню рівня самоприйняття [2, с. 159].

Ізотерапія, як вид арт-терапії - це творче, спонтанне або тематичне малювання. Малюнок є ефективним засобом, оскільки з ним людина може вільно виражати свої думки, почуття та переживання мовою образів, символів і кольорів, а також звільнитися від негативних переживань і «намалювати» власне ставлення до навколишньої дійсності. Цей напрям є основою арт-терапії, оскільки передбачає малювання на всіх можливих поверхнях, починаючи від паперу, полотна, закінчуючи дерев'яними та скляними поверхнями, тканинами тощо. Під час малювання можна використовувати різні інструменти, такі як фарби, олівці, олійна та художня пастель, фломастери, крейда.

Терапія активує важливі психологічні функції (мовлення, сприйняття, координацію рухів, мислення) і забезпечує зв'язок між ними.

В результаті аналізу психолого-педагогічної літератури можна виділити основні причини агресивної поведінки дітей: агресія як реакція на приниження достоїнств дитини; агресія як наслідок обмеження самостійності; агресія як риса характеру; агресія як прояв суперництва між дітьми; агресія як прояв комплексу неповноцінності; агресія як результат гнітючого переживання невдач в досягненні мети; агресія як результат негативного впливу сімейного виховання; агресія як результат покарань.

При необхідності арт-терапевт може звернути увагу на взаємозв'язок

об'єктів та елементів між собою, їхнє місце в сюжеті і картині. Тому опис картини клієнтом забезпечує динамічні зміни структури творчої діяльності, які, завдяки характеристиці свого малюнку, можуть ідентифікувати власні переживання, що допомагає переструктуруванню внутрішнього світу клієнта [1, с. 62].

Основним проявом агресії у дітей є бажання вдарити іншу дитину, обізвати її або забрати у неї якусь річ. Діти з агресивною поведінкою часто провокують інших дітей на бійки, а дорослих виводять зі стану душевної рівноваги. Агресивні діти дуже рідко визнають свої помилки, відмовляються дотримуватися правил, вони можуть бути мстивими. Ще однією ознакою наявності агресії у дитини є спалах гнівної реакції на дії оточуючих, до тих дітей, які не припали до вподоби.

Будь-який малюнок і зображення в ньому, певним чином, є психологічним захистом людини від накопичення травм і негативних переживань. Кожен образ і символ бере на себе функцію контейнеризації і не дає можливості «виходу назовні», навпаки, дистанціює досвід суб'єкта завдяки механізму проєкції. Символи чи зображення на малюнках можуть нести складний досвід, доки вони не будуть розпізнані, виражені та прийняті. Крім того, захисна функція розуму забезпечується регресією, яка виникає за рахунок образної діяльності. Регресія і відображення регресивного матеріалу, а згодом робота з ним, що полягає у взаємодії з образами клієнта, призводить до поступової реінтеграції та усвідомлення змісту намальованого [2, с. 183].

При трактуванні малюнків арт-терапевту слід звертати увагу на такі особливості: які емоції (почуття, переживання) передає малюнок; що знаходиться в центрі малюнку (як правило, центральні об'єкти вказують на домінуючу проблему чи переживання особи); чи є розтушування, об'єкти з тінню; чи є щось дивне на малюнку; як розташовані об'єкти по відношенню до країв аркуша (краї аркуша є своєрідною межею); чи відповідає малюнок поточній порі року; наявність підкреслення (обов'язково поцікавитися чому воно присутнє в малюнку); чи є витирання об'єктів і використання гумки для стирання (саме ці

місця можуть вказувати на прихований конфлікт, «бажання щось виправити»); якого розміру і пропорції в об'єктів (розміри вказують на перебільшення або ж знецінення таких об'єктів, зміна пропорцій або спотворення форм є свідченням проблемної області, якій приділяється надмірна увага в малюнку); чи є об'єкти, які повторюються; як виконана робота і яке ставлення автора до неї; чи є підписи у роботі та що вони можуть означати для особи.

У більшості випадків рекомендовано розглядати ізопродукцію з її автором, звертаючи увагу на вищезгадані аспекти та зіставляти символічний матеріал і мову образів з її вербальною інтерпретацією [3, с. 56].

Висновки. Отже, сильні переживання виникають у дітей та часто фіксуються і стають частиною їх характеру. Деяким дітям властиві приховані форми прояву агресивної поведінки, які складно виявити без проведення діагностичного обстеження.

Ізотерапія - це творче, спонтанне або тематичне малювання. Малюнок є ефективним засобом, оскільки з ним людина може вільно виражати свої думки, почуття та переживання мовою образів, символів і кольорів, а також звільнитися від негативних переживань і «намалювати» власне ставлення до навколишньої дійсності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Калька Н., Ковальчук З., Одинцова Г. Практикум з арт-терапії : навчально-методичний посібник. Ч. 2. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 148 с.
2. Колпакчи О. Арт-терапія: курс лекцій : навчальний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2017. 367 с.
3. Терлецька Л. Психологія здоров'я: арт-терапія малюнком: навчальний посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2019. 152 с.